

166

СТ 9

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 17. МАРТА 1873.

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 32.

ПАСТИ СООДИ БІЛ ФОНОВО ЧУВОЈДЕ ОД ДНЕВА ВІД ОДНІХ ПОДІЙ
ЧТО СА УЧЕВНО, У ОДНОМУ ОД ПОСІДАХ УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.
ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАВАКА, — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ, 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
АКЦИЈАРІ (ФОТОГРАФІЈА) НАПЛАЋУЈЕ ОД ЈЕДНЕ ВРТОВИ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

СЛОВАНИЧАР ЈАКИЧИЧ УЧЕВНО САД МИСЛИО ОД А. ХАЦИЋА.

ХОЧЕВУДОВА САДИЛСТВУЮЩА АДВОКАТСКА КОМПАНИЈА

ПОЈАВА ОСМА, сај свим изненадом.

Златко (уласи лагано, са свим изненадом.)

Златко. Дође дакле доба да идем у гроба!

„Збогом житку, мој прелепи саште, зворој
Збогом зоро, збогом бели данче!
Збогом песме, јадна сирочади,
Децо мила мојих лета младих!

Збогом свете, некадањи рају,
Аплицираја сад морам другом иин крају!“

Морам се спремати да идем у гроб! (Бришо че-
ло од зноја.) Шта, тако млад панчев је у гроб?

А шта ћу му силом, кад то тако хоће моја Милица.

Хеј, сад тек видим, да је много лакше написати трагедију, него у њој главан јунак бити!

(Седне за сто) Још је мало па ће ударити суђен часак, али пре него што дође, дед' да напишем неколико писама, своју последњу вољу и наш надгробни надпис. (Узме у руке перо, хоће да пише,

али кад види да не може, устаје најло и говори.) Бадава, не иде! Глава ми је тешка, писмена ми све играју пред очима, не могу писати! (Погледа на сат)

Ох, Боже! Само јоши по сахата имам да живим, понда збогом и мило и драго, ваш Златко не ће вас видети више! До душетимам још искрицу надре, да Милица не ће доби на хуречено време, а чим прође то време, чистимо се одавде! Јо, није моја крвица, драга моја! Ко ће да умире, тај мора своју реч стачно одржати! (Куцанje) на вратима! Боже драги, то гуца неко! Сигурно је Милица! Ала се похурила! (Слабим гласом) Слободно! (Јаче куцанje) Не чује, морам јаче викати. Слободно!

ПОЈАВА ДЕВЕТА.
Ћира пандур и прећашњи.

Ћира (испод пазуха носи свежак писама.) Добар дан, господине! Већ сам мислио, да нисте код њуће.

Ја лупам и лупам, а никако да ми се каже,
Улази море, Биро!

Златко (весело за себе.) Хвала богу, то је Ћи-
ра, пандур нашег градоначеоника! (На глас.) Но,
Биро, шта је ново?

Ћира. Господин градоначеоник послao вам је
ова акта, овде и поздравили су вас лепо, да до
сутра у јутру буде готова репрезентација.

Златко (узимајући писма, за себе.) До сутра у јут-
ру и ја ћу бити репрезентација на другом свету!

(Гласно пружајући му новаца) Драги мој Биро, ево ти

на мало новаца, ал' даси их попи за моју душу!

Ћира (заблете се.) За вашу душу? Бог с вами, господине, шта то говорите! Та ви сте чили и здрави као румена јабука.

Златко (уздишнући.) Најљепше су јабуке често
из нутра труле! Ко ће то да зна! Ми смо људи

најслабија створења на овоме свету. Данас је-
смо, сутра нисмо!

Ћира. То је истина! Али, хвала буди богу,
У вароши нашој нити има колере, нити гуге,
Нити друге каке морије!

Златко (за себе.) Куд пеш веће морије од јубу-
бави! (На глас) Биро, реци господину градоначе-

онику да ћу ја до сутра у јутру бити са свим
готов. Је си ј' ме разумeo, са свим! А сад или

па попи коју чашицу у моје здравље!

Ћира. А, то ми се већ допада! (Поверљино.)

Па, знате господине, онако међу четири ога могу

вам рећи, да ће господин градоначеоник предложи-
првој скупштини, да вам се одреди плата, а и ја ћу

већ коју добру реч рећи скупштинарима, гад

их станем савивати у скупштину. Ни бриге вас,

није господине, све ће то добро бити! Ићи ће то

као да је намазано. (Одлази.) (Настави се.)

ГВОЗДЕНА ОБРАЗИНА.

(Свршетак.)

И против самога краља, као што већ напомену smo, склапане су чешће завере. Тод, 1669. н. пр. био је протестант један из Нимса, Ру де Марсији због таког злочина жив на точак привезан и смртљен. И многе друге очекиваше така иста судба, али их не могло похватати. На измаку 1672 године склопи се у шпанским пизама нова завера против живота Ђудевита XIV. које још подстицаше и помагаше испански и холандски агенти. На челу чете те стојаше лотрингски јахачки пуковник, витез пл. Хармоаз или Кифенбах, од породице Маршель, мал, добро изображен, елегантан, расипљив. Десет са другова, холандски лотрингски и ирландски бесподличари, то му беху верни сапутници. Он беше већ вишепута у Паризу. На измаку марта године 1673. хтеде он са својим друговима у француску престоницу, да изврши своју намеру. Међутим је већ откога прошле године сав комитет издао председник пристаништа поморских француског државног секретару Лувоа-у. Он је одмах наложио, да се највећом брижливотију пази на Хармоаза. Тако је знао сваки његов покрет, те га ноћу између 28. и 29. марта 1673. ухвати кад је код Перона хтео у једном чамцу да пређе преко Сене са својим савезницима. Тврђење, да је он нимвешки грађанин Ђудевит плем. Оллендорф, не помаже му ништа, јер га полиција врло добро познаваше. У највећој тајности одведу га у Бастиљу. Од то доба његово се име не спомиње, он беше само означен као „познати човек“, „заточеник од Перона“, „стари заточеник“ и „заточеник доњег торња.“ Само мучним истраживањем и упоређивањем било можно Јунгу ићи трагом до његове смрти. Лувоа, коме је пошло за руком, да се дочепа и његових хартија, ладе га марта године 1674 у Шијерол на пијемонтску границу одратити под закриље Сен-Мара, заповедника тамопшће тврђаве. Нико није смео говорити с њиме. Водише га у затвореним колима, само да га нико не види.

Овде мора двоје у очи да упадне: За што не дадоше таквог зликовца погубити? И за што

(ко је написао)

(који је написао овога)

та тајна, то тајење? Одговор је на оба питања један исти. Хармоаз је стојао у савезу са отменим људима, са грофом Бровоа, шта више и са принцем Кондеским, ма да можда ни знали нису за ужасну његову намеру. Али тој партији баш беше у то доба намера, да сруши Лувоа и његовог оца канцелара Мишела Ле Телјера. Док је Лувоа Хармоаза у животу држао, принудио је тиме — што му је забиља за руком и пошло — Кондеа и његове присталице да одустану од намере своје; а уједно беше и заточеник препречен, да не избрња опасну тајну дотле, док је министар са принципом у пријатељству.

Несрећник је живео покрај рђаве хране и покрај ужасног поступања усамљен још пуну 31. годину. Трострука гвоздена пречага растављаше га од једног узаног прозора. Његов тамничар Сен-Мар, или његов поручник, донашао му јело, и мењао му рубље. Ако је, што се ретко догађало, ишао у цркву, имао је увек на лицу образину и неколико војника покрај себе са напуњеним пушкама, који су имали заповест да тамо убију чим проговори једну речцу. Он је ишао са својим тамничаром Сен-Маром у различите затворе и на послетку 1698. и у саму Бастиљу где је 19. новембра 1703 умръ. Ду Јунга, „краљевски поручник“ у Бастиљи, који је тамо промаравао водити регистре, дозвао је за његово по родично име Маршель, и завео га у листу у промењеној форми Маркијел. То је права истина ончовеку, са гвозденом образином. „На сваки начин нема ништа романтичног ни чуднога, али ово је прави истинит догађај, ако ви је у добу насиља и самовоље врло много било.“

„Magazin für die Literatur des Auslandes.“

М. Хр. Ст.

М А С Т И Б И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Роман сиромашног младића“) или управо осиромашног племића, зоре се драматизани роман француског порекла, представљан у уторник 6. марта, којим аутор штеша у романтичном облику да поучи своје париске слушаоце, да подстакне племеништво дела да долази од нарави, навике, васпитања и изображености, него да се рађа са аристократском „пламом“ крви. То се може, не само из целога дела извести, него нам ту научу, па завршетку, из реком. када је стари слуга Ален, речија: „Ја сам се доминирао, да г. Одјо мора бити од племеништа рода.“

Представа је добро испала. У првом реду одликовала се Сојевићка као Маргита. Креолску живљањост, а овамо девојачки и аристократски понос — у борби с љубављу, ишаје лако изнети на видик, али се представљачица свему знала довити, те нам је различне писале лепо умела очитовати. — Ларокова није дуга улога, али иште да се достојно прикаже, поје је Маринковићка потпуно извела. — Хелупова, Обријева и Христина (Поповићева, Маринковићева и Зорићева) доприонеле су као вада свој камен подизајући уметничке грађевине. — Од мушких Педељковић беше дosta добар Максим; могао би му се само замерити што је, знајући предобро улогу, сувишне бразде и па оним мештима, која би управо требало да нам је изнео па углед као у релијеву, и што мештимице беше патетичан место затрен. — На против Лароку (Суботићу) нема приговора: он зна и уме поситопати све што је и лако је требало. — Сталчић (Бевалас) беше готово овилјан и умај младић место лак и превртњив бавивши „ленир“. — Слуга је (Лукић) био изврстан, а од дра Демареа (Петровић) и бољем се надамо. 5.

П О З О Р И С Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) 19. марта прешила је преко загребачке позорнице први пут опера „Фауст“. Успех није ни најмање одговорно великој музici, трошку и очекивању „Народне Школе“ признајући похвалом, да су се „само зборови, као мушки тако и женски, веома добро држали. Готово бисмо рекли, да само зборове иде за слуга, што опера, ипак величествена, није пропала. Оркестар, у искосе непознатом труду, који је госп. Зајц уложио у подску и покусе, није био са свим чврст, али је ипак успео, да нам прикаже дивоту гунодове музике.“

Чини се, у осталом, да је управо пека вла коб пратила ову прву представу. јер ипострејви, ни застори пебеху послушници. Осим свију незгода морао је још и последњи ефекат бити покварен виком на ватру. Премда се између чинова морало дуго чекати, то се ипак није доспело, да се све припреми што је за који чин „после“ требало, те је тако редитељ у последњем призору виком да се дигне „Schleier“ проузроковао у публици страх да се виче „Генег“. Публика појури на шоље и једва се могла умирити и зауставити, да се па вратима не загуши и једно друго не гњечи.

К ЏИ ЖЕ В И О С Т .

* (Monumenta serbica.) Непажњом књижарском разгласило се било већ од неколико година, да је цело из-

дање милошићевог дела „Monumenta serbica“ распро-
дапо, а овамо једва је прошло једно 100 комада. Не треба нам спомињати, колико благо лежи у тој збирци за нашу повесницу. Доста је ако речемо, да је овај зборник једини у својој струкци. За повесницу и превену и политичи-
чну ујужних Словена „Monumenta serbica“ су пребогато врело и парочито наши правници могу ту као у каком огледалу наћи слику старе наше земаљске управе. Вредно је даље, да се тај зборник међу нашим ученим светом што више распро-
стари, да би могао на бистром врелу окусити драге спо-
менике наше прошлости. За то је и наш славни науче-
њац Милошић одлучио, да преда целу накладу свога зборника нашим књижарима па југу на распродажу, и то Фидлеру и Албрехту у Загребу за Аустрију, а Лазаревићу у Београду за кнезевину Србију. Ми свакамо пажи-
ју наше књижаре браће Јовановић у Чачку, да и она набави тих зборника за наше крајеве. Цена је тим збор-
ницима сада обаљена од 5 па 3 ф. а. вр.

С И Т Н И Ц Е

* (Емилијо Каствелар.) садаљи шпански министар спо-
љашњих послова, један од најименијих бораца за ре-
публиканску идеју, прави је представник шпанијскога племена. Малена је, али јака стаса, висока округла глава, тамних ватрених очију, једном речју ватрен Шпанијолац. Од својих се земљака разликује једино тиме, што га је природа одарила благом ћуди и ванредном умилјатошћу. Што је стекао за кратко време, толикога утицаја на свој народ, томе није толико узрок његова велика ученост и ванредно знање, колико појетична сила његових речи. Нижући слику уз слику, слажући све своје речи у кра-
сан склад, развија опу дивну речитост, којаје романским народима као природна. Као што пењац паризаје свом песнику Ламартину, могао би данас шпанијски народ своме Каствелару паденути часни призор „Јована Злато-
устог“. Каствелару као саборском и народном говорнику може бити да нема данас парада у целом свету. Сада му је око 40 година. На лицу му је неки особити меланхолични израз. Великим, плавим очима гледа смерно и за-
носно, а јаки му брци још и већма увећавају тај мушки озбиљни изглед. Глас му је јасан, јак, и може да га по волji превија и развија. У њега је сјајни дар говорни-
чки. У бирању говорничких слика са свим је сретан. Стил му је равноветан, пун ватре, често китњаст. Речју, Каствелар је необично даровит и човек челичнога поште-
ња. Природе је благе и меке, мрзи на пролевање крви. Он је па диску и понос своме народу и отаџству, па и цеопоме човечанству. „Нашу републику“, вели он, „створила је неодоливија љубав, догађаја, а умереношћу својом сачувашемо јој живот. Наш народ воли демократску па-
тела. Јесмо ли дује ради развијати, организовати ре-
публику нашу, треба нам само поретка у земљи а сим-
патије на страни“. Благо свакоме народу, у коме почи-
ју таки људи као што је Каствелар!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

41. ПРЕДСТАВА
У НОВОМ САДУ У СУБОТУ 17. МАРТА 1873.

У НОВОЈ ПРЕТИПЛАТИ 3.

СПЛЕТКА ИЉУБАВ.

ГРАЛАНСКА ЖАЛОСНА ИГРА у 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА, ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ

Президент Валтер у двору једног немачког кнеза
Фердинанд, његов син, мајор
Калб, придворни маршал
Госпођа Милфордова
Вурм, тајник президента
Милер, музикант
Његова жена
Лујза, његова кћи
София, у служби код Милфордове
Служитељи.

Стражари — Збива се у једној немачкој кнежевини, у другој половини прошлога века.

У недељу 18 марта: **„ПАРИСКА СИРОТИЊА.“** Драма у 6 раздела, с француског, превео **М. И. Стојановић**. Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у Српској народној задружиној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичном) од 9—12 пре подне и од 3—5 часахата после подне, а после на каси.

Од „Зборника позоришних дела“ изашло је до сад пет свесака. У првој је свесци „Школски налзорник“, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“ и „Француско-prusки рат“, у четвртој „Краљева сеја“ а у петој „Максим Црнојевић“. Прве две свеске стоје 20 новч., трећа 30 новч. и то у каси, а на каси у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.